

- på vintern måste arbetet ha varit slitsamt?

Slitsamt – ja det kan man säga! När det var 15-20 grader kallt och man satt på stenen och plockade i kilar då fick man smörja in kilarna med fett för att de skulle gå

lättare in i stenen och fingrarna för att kilarna inte skulle fastna på fingrarna. 1958 då jag började på arbete i brottet fanns inte motor på kranarna, då fick man dra den runt med en vajer, var det då snö fick man pulsa runt i snön. Sedan blev det bensinmotorer som man fick dra igång. När jag kom tillbaka från lumpen då fanns det elektrisk motor på kranen.

- om man sammanfattar stenarbetares yrkesskador, vad är det vanligaste?

Vita fingrar, det går inte att få upp någon värme i fingrarna under långa perioder, förstörda ryggar, förstörda nackkotor, bråck och värkande knän. Stenlunga, det har jag inte fått -tror jag, och så är det kärlekskramp naturligtvis.

Jag började arbeta i stenbrott när jag var 17 år lite drygt, de fick begära dispens på fyra månader eftersom man skulle vara 18, så var det ofta man hoppade från stenblock hit och dit. De äldre sa ofta ”det där ska du inte hålla på med, du förstör knäna”, men när man är ung så tror man inte det, men idag har jag fått igen det med värkande knän.

- kärlekskramp, naturligtvis – säger du?

Vibrationerna från borrar sliter hårt på kroppen, blodkärl som skakar och täpper till sig. Man skulle borra så många hål som möjligt under en dag. Hålen skulle kanske vara 10-12 meter djupa och med trettio centimeters mellanrum och man behövde oftast vara två då man skulle byta borren. Man fick hänga på tyngder på bormaskinen, de kunde väga tjugo kilo styck för att det inte skulle skaka så mycket, bormaskinen vägde fyrtio så det kunde bli tungt. Det första borret var åttio centimeter och när det nådde kragen (på bormaskinen) så fick man dra upp det och sätta på ett nytt, åttio centimeter längre och så höll det på med åttio centimeter djupare för varje borr tills man nått ner dit man skulle. Du kan ju tänka hur tungt det var att dra upp hela borret när det var klart! Vi fick vara ett par stycken för att balansera det långa borret. Det fanns ett annat slags borr som kallades ”rimmare”, det var ett borr som inte var runt, alltså inte snurrade, utan som åt sig rakt ner, det satt som små

stjärtar eller vingar på det som ritsade sig in i stenen. Efter det skulle vattnet och borkkaxet i hålet blåsas ur,

man var tvungen att ha vatten i när man borrarde för att borret inte skulle förstöras.
Forts nästa sida ...